

საქართველო

ოთხშაბათი 5 აგვისტო

1915 წ.

წალიწალი

ფანი: წლიურად 8 მ., ნახევარი წლით 5 მ., თვეურად 4 აბ. ცალკე ნუშერი ერთი შაურა. ღამა.
 ტანით 7 კ. წლიური ხელის მომწერელის გერმანიის ფასი შეუძლიათ ნაწილობრივად გადახდას. გერმანიის მოწერის დროს 3 მ., და ნახევარი კიდევ ნაწილობრივად გადახდას. ფასი: ხელეწერილი 1 კოპი, უკანასკნელზე პირველ გვერდზე პეტრით ღირს 15 კაპ., უკანასკნელზე 10 კ. სხვა ადგილებიდან კავკასიის გარეშე მიღებულ განცხადებათა ფასი: სტრიქონი პეტრით ტექსტის წინ 20 კაპ., უკან 15 კ. სამელოვირო განცხადების დაბეჭდვა თითოჯერ ნაშუადღვის 2 საათ. ღირს 8 მ. 2 საათს შემდეგ 4 მან.

ყოველდღიური საკოლიტიკო და სალიტერატურო გაზეთი

ტელეფონი № 76.

„სამშობლო დედის ძეგლი, არ გაიცვლებს სხვაზედა, ორივე ტკილითა ძმობილია, მიჩვენებს ორხაე თვალზედა, რაგორც უფალი, სამშობლოც ერთია ქვეყანაზედა“

ტელეფონი № 76.

ამიერიდან ქ. ქუთაისში გამოდის ახალი საზოგადოებრივი და სალიტერატურო გაზეთი

„ს ა გ ვ ო გ ლ ო“

ყოველკვირეული სურათიანი დამატებით

გ ა ზ ე თ ი ღ ი რ ს: ერთი წლით 8 მანეთი, ნახევარ წლით 5 მან. ერთი თვით—ოთხი აბაზი. ცალკე ნუშერი ერთი შაური, დამატებანი 7 კ. მისამართი: ქუთაისი, რედაქცია „სამშობლო“. რედაქტორი ი. თ. ცინცაძე.

ელექტრო „რადიოში“ თეატრი

დღეს, 5 აგვისტოს დაკეტილია.

ხუთშაბათიდან, 6 აგვისტოდან ნახევარი იქნება:

ეკლის გვირგვინი

სენსაციური დრამა 4 ნაწ. ნათამ, ენი პორტენის მონაწილეობით.

ორი აქსი

ძლიერი კომედია 2 ნაწ. მაქს ლინდერის მონაწილეობით.

ბრიუსელის უნივერსიტეტის სწავლა

დამთავრებული კანდიდატი კალი

ასწავლის და ამზადებს ორივე სექსის მოწვევებს ფრანგულ ენას.

პირობების შეტყობა შეიძლება „სამშობლო“ რედაქციაში დღის 9 ს. 12 საათამდე.

საშუალო სსწავლებლის უნტროს კლასებისათვის, უმაღლეს დასწავლის 4 კლასის სსწავლებლის ექვს კლასისათვის ვაგადადებ მონაწილეს, ეგზემენის დასწავლის უნტროს უფლები.

მისამართი: ივანოვის ქუჩა, მარჯვენახეობის ნიკოლოზის ქაიხაძის სახლი № 32. პირობების შეტყობა შეიძლება საღამოს 5—7 ს.

გაბრიელ იოსების ძე

ექიმი გოკიელის

ელაბრისა და სინათლის აპარატის

შინაგანი წყურბლისა და გერმანიული ავთომედიის მიღება დღის 9—12 საათ. საღ. 6—8 საათ. ალექსანდრეს ქუჩა, საკუთარი სახლი. თ.

ექიმი

გ. დ. ნახარაძე

გვიან და ავთომედიის სწავლებით ავთომედიის იღებს დღის 8—2 საათამდე და საღამოთა 6—8 საათ. თბილისის ქუჩა, ქუთაისის უფიცი ქადაქის თავის დ. 5. ღორბეთისაძის სახლი. თ.

ლოქტორი მედიცინისა, პრივატ-დოცენტი

ვარლამ პავლას ძე

მისილიდან მიიღებს ავთომედიის დღის 8 საათიდან ნაშუადღვის 2 საათამდე და ნაშუადღვის 5 საათიდან საღამოს 8 საათამდე.

გოშბიტის ქუჩა, მოსეშვილის სახლი, ხაზინის მიმდებარე № 6. თ.

ექიმი

ი. ჩარაძე

ქალაქ. საავთომედიის ორდინატორი. განახლება კანის, გერმანიული და სიფილისიანი ავთომედიის მიღება ახალ ბინაზე, დღით, 12—2 საათ, საღამ. 6—8 საათ, მისამართი: ლევაშოვის ქუჩა, ალბერტის სახლი. (თ.)

კერძო ექიმი

მისილი

კურსავს უფიცი ქადაქის ტყვილის ავთომედიის დეპუტატის დღის 7 საათ. მისამართი: მესამე ალექსანდრეს ქუჩა, პეტრე-პავლეს კვ., სახლი დავ. კაძისა თუ.

მასაჟით სამ. კურსალ. კაბინეთი

მარ. ბალანჩივაძისა.

ვერსიან მასაჟით, საჭირო ვარჯიშობით. ესაობ სახეზე: მუშუკებს, ნაოკებს, კორფებს მუტ სიფით-ლეს, ნაყვილებს და ყოველგვარ სახის ავთომედიის. ამასთან გუტრი ყვილისა და ავთომედიის ნაშუადღვით ვარჯიშობა თავზე კანის ქერტლს, ანუ ქერტლს ახალი გამოსული წამლის საშუალებით, ქერტლის მოსპობის შემდეგ თმა სრულიად აღარ სცივდება და იღებს სასიამოვნო ფერსა და სიბილეს. ავთომედიის მიღება დღის 9—2-დღ და საღამოს 4—6 საათამდე. რჩევა და დარჩება 10 შაური. მისამართი: გენერლის ქუჩა, ლობიო-ქიფანის სახლი. თ.

ბეზია

მ. მ. კოსტოვიძე

უტრის ყვავილს, უკეთეს ნესებს, ემბარება მშობიარეთ და აძლევს ავთომედიის რჩევა-დარჩებას ყოველ დროს.

ალექსანდრის ქუჩა, სახლი თვფორაძისა, ფილიპოვის მალაზის პირდაპირ.

ო შ ი

(პეტ. დებ. საგანტოსავან)

აღმოსავლეთის ასპარაჟი.

პეტროგრადი. 4 ივლ. ოფიციალური მთავარსარდლის შტაბისაგან. ბაუსკის რაიონში ჩვენმა ჯარმა 2 ივლ. დამით ისევ შევიწროვა მტრის ჯარი მდ. აას-კენ. მტრის კონტრ-იერიშები მოვიგვრეთ.

ცვილებმა არ მომხდარა იაკობშტადტისა და დენის მიმართულებით. კონკოს და-სავლეთის ფორტების ალყა და გამუდმებით იერიში გრძელდება. მედგარი ბრძოლა სწარმოებდა 1-სა და 2 ივლ. ნარჩევსა და ბუგს შუა. მტრის რამდენიმე იერიში მოვიგვრეთ მტრისათვის დიდი ზარალით. ბუგის მარცხენა ნაპირზე დიდი ბრძოლა არ ყოფილა. დანარჩენ ადგილებში ზოგან თოფისა და არტილერიის სროლა. რაიმე დიდი ბრძოლა არ მომხდარა.

დასავლეთის ასპარაჟი.

პარიზი. 2 ივლ. საღამოს ოფიციალურ

რი ცნობა. მთელ ფრონტზე დღე წყნარათ ჩაიარა. არგონში ჩვენმა არტილერიამ შეაჩერა მტრის სროლა კურტშოსესა და ფონტენოშარმის წინააღმდეგ. ბაგატლოში ნაღმის აფეთქებამ გამოიწვია ბრძოლა საქებურის დასაპყრობათ, რომელიც ბოლოს ჩვენ დაგვრჩა. მტრმა რამდენიმე დიდი ყალიბის ყუმბარა ესროლა გაუმეარებელ ქალაქს, სანდილიეში ჩვენმა პატარებმა შეაჩერეს მტრის ცეცხლი. სენდინისა და ვეტუაინის სროლის საპასუხით ჩვენ ვერსილეთ სენტპარიომის სადგურს და ბერენშტალში გერმანელთა პანაკს.

იტალიის ასპარაჟი.

რომე. 2 ივლ. მთავარ ბინის ოფიციალური ცნობა. მდ. ადრის ხეობაში მტრის ჯავშნოსანმა პატარა ყალიბის ზარბაზნებით და ტყვისმფრქვეველებით შეიარაღებულმა მატარებელმა სცადა იერიში მოტანა სადგურ სერანაზე. იერიში ადვილათ მოვიგვრეთ. იგივე ბედი ხვდა მტრის ცდას მონტენჯოში. პოპენის ხეობაში, რინციის სათავეში დღის ძალ-გებით იერიში მოიტანა ამასწინათ აღ-

ბულ პოზიციებზე. მგარამ ცხარე ბრძოლის შემდეგ იძულებული გახდა უკან დაეხია.

სექსტენის ხეობაში მტრის პატარებმა აღარ უპასუხებდნენ ჩვენი არტილერიის ცეცხლს. ჩვენმა ქვეთა ჯარმა მაშინ წინ წიწია სევიოფელთან და კროდაროსისთან, აგრეთვე პლესაში და მონტენგროს მიდამოებში. ჩვენმა ჯარმა არტილერიის დახმარებით კამპალში მოიმარჯვა. მონფალკონის საზრეთით მტრის ჯავშნიანი მატარებელი შეეცადა იერიშის მოტანას, მაგრამ მიზანს ვერ მიაღწია.

სერაბია.

ნიში. 3 ივლ. არტილერიის ცეცხლის საშუალებით ჩვენ შევიჩერეთ მტრის მუშაობა, რომლითაც მას სიმბერის ამართვა უნდოდა დუნაის სოფ. დაბრისთან. ბელგრადის სოფ. ფელიკოსთან გაჩაღდა არტილერიის ბრძოლა. ჩვენი არტილერია შეებრძოლა მტრის პატარებს სოფ. სტრაჩევოში, მეოცე გამოსროლის შემდეგ ჩაჩრუშეთ მტერი, რომელმაც სამოკურისროლა.

დარდაწელი.

ათინა. 2 ივლ. სსრწმუნო წყაროდან იუწყებიან, რომ მოკავშირეთა სროლამ სმირნა დიდთ დაზიანა. ქალაქის უმეტესი ნაწილი განადგურებულია. ოსმალონი შუა მზარისკენ გაბრძანდნ.

პეტროგრადი. 31 ივლ. შინაგან საქმეთა მინისტრის აშხანაგათ დაინიშნა თ-დი ვოლკონსკი:

სახალხო განათლების მინისტრის განკარგულება

პეტროგრადი. 31 ივლ. სახალხო განათლების მინისტრმა განკარგულება დაუბაგნა ოლქის მზრუნველებს. ამ განკარგულებების ძალით თხოვნები ახლით გასაწვევ ახალგაზრდების, რომლებმაც ვერ მოასწრეს დოკუმენტების მიღება უმაღლესი სსწავლებლიდან, ფორმალურათ გაურჩევლათ და უყურადღებოთ არ უნდა დასტოვონ. ამ ახალგაზრდებს უფლებამდელეთა შესცვალონ საქირა. დოკუმენტი სხვა რომელიმე დოკუმენტით იმ პირობით კი, რომ შემდგომი უსათუოთ წარმოადგენენ საქირა დოკუმენტს.

გამგების ჩაძირვა.

ლონდონი. 30 ივლ. ლოიდის სიტყვით ჩაძირულია სიმი მეთევზეთა ნავი. კომანდა გადაჩრა.

ქრისტანია, 31 ივლ. ნიუკესტლიოდან ბერგენში მიმავალი, ნორვეგიის გემი „ირისი“ გნრანის წყალქვეშა ნავთა გაჩერა და გადააყრევინა ყველა რუსეთისთვის დანიშნული ამანათები.

ნორვეგიის გემი „მორანა“ კვენსტოუნთან ჩასძირა გერმანიის წყალქვეშა ნავთა.

სახელმწ. სათათბირო

თავმჯდომარეობის რეკონსტრუქცია

შამოსულია 37 დებუტატის განცხადება გერმანელთა ძალმომრეობის შესახებ და ამის გამო ორი კომისიის დაარსების შესახებ. შამოსულია აგრეთვე განცხადება პირველ საქირაობის საგანთა სიძვირის შესახებ საქირა ზომების მიღებისათვის.

პირველ განცხადების შემარჯვენეთა მხრით იკავს ხელსტოვი. მისი აზრით გერმანელთა მიწათმფლობელობა ხელს

მეუღლე მარიამი, შვილები: ტერენტი, ანდრია, ნუცა და შუშანიკა სვანიძეები გულადი მწუხარებით აუწყებენ ნათესავთა და ნაცნობთ პირველი საყვარელი მეუღლის, ხოლო მეორენი ძვირფასი მამის

ანდრია (სანდრო) ზაქარაძის მის სვანობის

გადაცვალებას. დაკრძალვა მოხდება ოთხშაბათს, 5 აგვისტოს, დღის 10 საათზე, სოფ. საყულაში, მთავარანგელოზის ეკლესიის სასაფლაოზე. პანაშვიდი ყოველდღე, საღამოს 6 საათზე. 3-3

მღვ. ისაკ ახვლედიანი, მეუღლე მარიამ გიორგის ასული; შვილები: ვალერიან, თამარ, ელენე და ნადეჟდა უდრესი მწუხარებით აუწყებენ ნათესავთა და ნაცნობთ, რომ ოთხშაბათს, 5 აგვისტოს, სოფ. ექვში, წმ. გიორგის ეკლესიაში გადახდა იქნება ორმოცი დღის წირვა და პანაშვიდი პეტროვ რასუმოვისკის აკადემიის სტუდენტისა

ვასილ (ვასიკო) ახვლედიანის

სულის მოსახსენებლათ. 1-1-566

ლეკა ლუარსაბის ძე გრიგორაშვილი; შვილები: ალექსანდრე, სონა, თამარ, შუშანიკა, ქსენია და ანატოლი; მამათილო ლუარსაშვილის ძე გრიგორაშვილი; მამისძე: ალექსი, სერგო, ლეონტი ლუარსაშვილის ძენი გრიგორაშვილები; ძმობი: სუქია, ანეტა და ოლეა გრიგორაშვილებისა; შვილი ივლი ტა ლუარსაშვილის ასული ავლიანისა, სიძე ივლიანე იესეს ძე ავლიანის; მამა ტარაქაძის ძე პეტრე; მამა ივლიანე ტარაქაძის ძე და რბალი ეპატარა ზატარაძისა გულითადი მწუხარებით აუწყებენ ნათესავთა, ნაცნობთა და მეგობართ გარდაცვალებას, პირველი საყვარელი მეუღლისა, მეორენი ძვირფასი დედისა, მესამენი დაუფიქარი ძმისა, უკანასკნელნი შვილისა და დის

ივლიანე ტარაქაძის ასულის გრიგორაშვილისა.

დაკრძალვა მოხდება ხუთშაბათს, 6 აგვისტოს, ნაშუადღვის 4 საათზე. საფინის სასაფლაოზე. პანაშვიდი ყოველ დღე საღამოს შვიდის ნახევარ საათზე, პოლიციის ქუჩაზე, ქვარაიანების ქ. შესახვევი, საკუთარი სახლი 3-2-550

ალექსანდრა გრიგორის ასული და ტინონ ალიქის ძე ასათიანები, შვილებით, აუწყებენ ნათესავთა და ნაცნობთ, რომ ხუთშაბათს, 6 აგვისტოს, 12 საათზე დღით, ქვიტირის მთავარ ანგელოზის ეკლესიაში გარდახდილი იქნება წლის წირვა და პანაშვიდი ძვირფასი და დაუფიქარი შვილის

ტ ა ს ო ს

სულის მოსახსენებლათ. 1-1-567.

ხუთშაბათს, 6 აგვისტოს, დღის 10 საათზე ქალაქის თეატრში დანაშუდად ქუთაისის მომხმარებელთა საზოგადოების „კომპარატივი“ წევრთა სსხ. კრებაზე განსწავლეთ დანაშუდად შედეგი საკითხები: 1) გამგეობის მოხსენება დანაშუდად წევრთაგან ანგარიშების მიღების შესახებ; 2) გამგეობის მოხსენება თავის მოქმედების შესახებ; 3) ზომების მიღება საზოგადოების წევრთა რიცხვის გადამდების შესახებ და 4) გამგეობის წევრთა რიცხვის გადამდება და მათი ანგეზვები. უფ.

ქალთა ოთხკლასიანი პროგრესული უფლებათა მოკრძობული მ. გ. კვინიხიძის (თფილისის ქუჩა, სახლი ფრ. წერეთლისა). აცხადებს, რომ მისადმი გამოცემი ყველა კლასში დაიწყება 18 აგვისტოდან, სწავლა კი 1 სექტ. პროგრესიზმის აქვს აგრეთვე საანბანო განყოფილება, სადაც მიიღებენ სრულიად მოუხმადებელი ბავშვები. თფ. 551.

დაიბეჭდა ა. ბარსევიანის წიგნაკი მათა—მათემატიკის წიგნაკი. იყიდება ყველა წიგნის მაღაზრებაში.

კობს ჯამუშობის გამარჯვებას, რადგან გერმანელ ფირმებს ნება აქვთ იყოს...

შინაგან საქმეთა მინისტრის ამხანაგი ჯუნიორი: შინაგან საქმეთა სამინისტრომ...

მღვდ. სტანისლავსკი მემარჯვენეთა სახელით...

შინაგან საქმეთა მინისტრის განმარტებით...

შინაგან საქმეთა მინისტრის განმარტებით მთავრობა...

მთიანი 5 ავჯისტი.

მკითხველი უსათუოთ ყურადღებას მი- აქცევს ჩვენი გაზეთის დღევანდელ ნომერში...

დროებით ხევის ბერები, სულდგმული ყველა გვარია, მოსტაცეს...

უკეთ დაიცვენ კავკასიის ტროიკას, ვიდრე ჩვენი...

კუთ. გუგ. თავ-აზნაურების დეკრუტი.

კუთისის გუბერნიის თავდაზნაურობამ შემდეგი დეკრუტი გამოაქვეყნა...

გამოდის—საზღაო ყოფილა მოვლელ ბოლომდის...

ერთად ერთ იმ განსხვავებით სააჩვენო ტენზის...

საპატრო ფლოტი.

საფრანგეთში, მაგალითად, ეს დამცველი ესკადრა...

კი დაიღუპა: ზოგი რამში, ზოგი ზღვაში, ზოგი უტყობოში...

ნი სწორეთ შემოთდისახულ მიზანს შედეგად წვენი...

მისი აზრით საქაროა ქალაქ ესენს ჰაერობლანების...

ახალი ამბავი.

შედავთი მეორე ხარისხის ჯარის კაცების შესახებ...

სამხედრო სურსათის დასამზადებელ ქარხნებში...

კუთისის კლასიკური გიმნაზიის დირექტორს...

აივრი კავკასიის რკინის გზის სამართველო...

მთის კლავა.

დღეი ვაჟის სისოვნის, ფშვეთში დედა სტიროდა, შვილი დაფლავებ ძვირიო...

ფასიც რო არა გვოდნია მთების არწივის-ლომისა, ჩანგის ოსტატის, მგონისა...

მთიანი 5 ავჯისტი.

მკითხველი უსათუოთ ყურადღებას მი- აქცევს ჩვენი...

მთიანი 5 ავჯისტი.

ეს წერილი დაწერილი იყო ამჟებრი სიტყვისთვის...

მთიანი 5 ავჯისტი.

გამოდის—საზღაო ყოფილა მოვლელ ბოლომდის...

მთიანი 5 ავჯისტი.

ეს წერილი დაწერილი იყო ამჟებრი სიტყვისთვის...

მთიანი 5 ავჯისტი.

კი დაიღუპა: ზოგი რამში, ზოგი ზღვაში, ზოგი უტყობოში...

მთიანი 5 ავჯისტი.

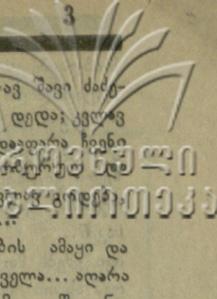
ეს წერილი დაწერილი იყო ამჟებრი სიტყვისთვის...

მთიანი 5 ავჯისტი.

გზლანდელ ქართველობას მომავლელ რუკებს...

მთიანი 5 ავჯისტი.

რაც აქარა შემოგვიერთდა, რა გვიქნია ამ ზეგროფის...

მა. ამის შესახებ მცხოვრებლებმა რკინის გზის მთავრობასთან თავის რწმუნებულის, არჩილ დოლაჭვილის, საშუალებით შეამდგომილა ორი თვის წინააღმდეგობა.

◆ 6 აგვისტოს, დღის 10 საათზე ქალაქის თეატრში მოხდა მ. მონიშნაშვილის საზოგადოების „კოპერაციის“ კრება სხვადასხვა საკითხის გადასაწყვეტათ.

◆ ი. ჯარისკაცებისთვის, რომელთა გაყვანა ვანზარხულა 7 აგვისტოდან თავის მოსაყრელ პუნქტად იქნება ქართული გიმნაზია.

◆ როგორც ოკრიბიდან გვწერენ, ყანები ხშირად წვიმებმა დიდთ გააფუჭა სიმინდი მეტად დაბალი არის და თავს ყრილობს. მოსავალი წელს შარშანდელზე გაცილებით ნაკლები იქნება.

◆ ქუთაისის ქართულ გიმნაზიაში მისაღები გამოცდები დაიწყება 20 აგვისტოდან.

◆ ლეზბუმიდან გვწერენ, რომ მთის არწივის, ვეფხვებისა და სხვა ცხოველების სიჭრელად მოედნა მთელს სოფლებსა. მგონის დაკრძალვის დღეს ლეზბუმი საზოგადოების თანადამფრებთა გადაუხდით პანაშვილი.

◆ ხუთშაბათს, 6 აგვისტოს, ყირილის საკრებულოს დარბაზში ქართველ მსახიობთა ამხანაგობის მიერ გამართული იქნება წარმოდგენა — ბენეფისი. მ. რკობიანი, პანკევიძის სცენაზე 15 წლის მოღვაწეობის აღსანიშნავათ. წარმოდგენენ „ციმბირელს“.

◆ ზუგდიდიდან გვატყობინებენ, რომ ადგილობრივ ბოქაუს ბაზარში და საჯარო ადგილებში გახეთქების კათხვა აუკრძალავს.

ვაჟა-ფშაველას გარდაცვალების გამო.

ვაჟა-ფშაველას დაკრძალვა.

2 აგვისტოს წირვა დაიწყო ქვაშეთის ტაძარში დღის 8 ნახევარ საათზე. მწირველი ბრძანდებოდა გურია სამეგრელოს ეპისკოპოსი ლეონიდი, გორის ეპისკოპოსის ანტონისა, არქიმანდრიტების ნაზარსა და პიროსისა და პროვინციებიდან ჩამოსულ და თბილისის სამღვდლოების თანამსახურებით. 11 საათზე დასრულდა წირვა, როცა ეკლესიაში მი ბრძანდა საქართველოს ეგზარქოსი, მაღალ ყოვლადუსაფუძვლოესი პიტრიმი, რომელმაც, ზემოაღნიშნულ ეპისკოპოსთა არქიმანდრიტთა და სამღვდლოების თანადამსახურებით, წესი აუგო განსვენებულ მგონს. ეკლესიაში გრძნობით და შინაარსით აღსაყვ სიტყვა წარმოთქვეს ეპისკოპოსმა ლეონიდემ და დეკანოზმა კამელოდემ.

ცოცხალი ყვავილებით მორთული კუ-

ბო ეკლესიიდან გარეთ გამოასვენეს მწერლებმა, პრესის წარმომადგენელმა და საზოგადოების წარმომადგენელმა გ. მ. წ. კ. გ. საზოგადოების წარმომადგენელმა ლ. ბოკუჩემ და თუშების წარმომადგენელმა დავ. ქალაქიძემ. შემდეგ ამისა კუბო და სვენებულ იქნა სამღვდლოებში ეტლზე და სამგლოვიარო პროცესია გაემართა, გოლოვინის პროსპექტით, ვერის ხილით და მიხეილის პროსპექტით, დიდუბისაკენ. ქართველ ერის სახელით მოძღვნილი გვირგვინი მიქონდათ მგონს სანდრო შანაშვილს და კ. მუყაშვილს. სამგლოვიარო ეტლს გარს ეხვივნენ ქართველი მწერლები, პრესის წარმომადგენელი და საზოგადო მოღვაწენი. გზაში რიგ-რიგობით გალობდა 4 გუნდი — წყავსძისა, ფილარმონიულ საზოგადოებისა, ჩარკვიანისა და დიდუბის ეკლესიისა. სახალხო სახლთან მცირე პანაშვილი იქნა გადახდილი. კუბოს მიაცილებდნ მგონის სახლობა, ნათესავები [სხვადასხვა ქალაქთა წოდებთა, კოპერაციითა, საზოგადოებთა წარმომადგენელი და მრავალ ათასოვანი ხალხი. სხვათა შორის იყვნენ თავდაპირველობის მხრივ დ. ე. ი. ლოყაშვილი, კ. ი. სვიმონიშვილი, თავ. კ. დ. ერისთავი და სხ. თბილისის თვითმართვლობის მხრივ გ. ა. ჯაბარია და ბატ. ათაბეგოვი, წარმომადგენელი მუსულმანთა, სტუდენტობისა, ქიათურულ და ადგილობრივ მუსიკა კარბორაკები-სა და სხ. დაესწრო მუსულმანთა საზოგადოება და პრინციპა კაჯარი. პროცესია მივიდა დიდუბის ტაძრის გოლიანში ნაშუადღევს 2 საათზე. იქ სიტყვა წარმოთქვეს: მუსულმანთა საქველმოქმედო საზოგადოების წარმომადგენელმა მ. მ. სულთანოვმა, მუსულმანთა სტუდენტების წარმომადგენელმა მ. მ. ფიფინოვმა, ქუთაისის დრამატულ საზოგადოების წარმომადგენელმა გ. ლაღძემ, თბილისის მშრომელ ხალხის წარმომადგენელმა ვ. ბალიაშვილმა, ქიათურის შვიგ ქვის მუშათა წარმომადგენელმა იოსელიანმა და ხიზანაშვილმა, მ. მირიანაშვილმა, თბილისში მყოფ სტუდენტთა წრის წარმომადგენელმა, სტუდენტთა კონტრაშვილმა, ქ. შ. წ. კ. გ. საზოგადოების ზესტაფონის განყოფილების წარმომადგენელმა ბეს. კელდჯერძემ, მგონსამ ბაჩანამ, ვაქს. შვილმა და სხვ. ნაშუადღევს სამ საათზე, მცირე პანაშვილის შემდეგ, ძვირფასი მგონის გვამი მიწას მიამარეს. მწარედ დაღონებული ხალხი დაიშალა. მიუხედავად იმისა, რომ დაკრძალვის აუარებელი ხალხი დაესწრო, წესიერება არ დარღვეულა.

ს ი ტ ყ ვ ა

ქალაქის მოსურავის ილ. ჩიქოვანისა, წარმოთქმული ვაჟა-ფშაველას დაკრძალვის დღეს ქუთაისის საკათედრო ტაძარში.

კიდევ ცრემლი, კიდევ გოდება! უღმრთებლმა, დაუნდობელმა ბედმა ჩვენს ქვეყანას მოსთხოვა კიდევ ერთი მსხვერპლი, დიდი, ფასდაუდებელი მსხვერპლი, თითქოს საკმარისი არ იყო ისედაც დაბეჩაყებული ქვეყნისთვის მოკლე ხნის განმავლობაში დიდი აკაკის და სხვა რჩეულ ადამიანთა დაკრძალვა, თითქოს საკმარისი არ იყო ჩვენი გვერდებზე ქვეყნისათვის უმაგალითო მსოფლიო ომითა და განუკითხველ სტიქიონთა ძვირფასებით გამოწვეული საშინელი უბედურება!

მთელი საქართველო კილით-კიდემდე იკრძნობს გულის დამოთუქველს სიმწვავეს დღევანდელის დღისა და უწუგჭო აწმყოს წარმადგენით დიქტანტებმა ნამდვილი მამულიშვილების მწუხარებთა!

ქუთაისის მოქალაქენო, ტანჯული ქართველი ხალხო, რით განუგეზო? გუშინ აკაკი მიიბარა მიწამ, დღეს ვეფხვშაველას მიიბარებს, იქნება, აი, ამ წუთს სრულდება იქ, ჩვენს სათაყენო დედაქალაქ თფილისში, დიდი საიდუმლოება... იქ შეკრებილან მთელი საქართველოს წარმომადგენელი, რომ უკანასკნელად თავყანი სცენ დიდს მგონს საქართველოსისა და მთლიანად იგი დიდუბისაკენ... იქ, იმ ყველა ქართველისაგან საიდუმლო პანთეონში, იქნება პპოვოს სულმანთა ვაჟამ სიკოცხლემი მოუხვენარ სულის სიმშვიდე, ისე, როგორც პპოვა იქ სიმშვიდე დაუდგრომელმა, ზღვასათ მღვდლვარე ნიკოლოზ ბარათაშვილი...

ვაქს სული უფრო კი მოისვენებდა, რომ მას საფლავი სადმე მის საყვარელ მთის

მწვერვალზე ღირსებოდა, მაგრამ დახე ბედს სიავს, ნამდვილს მთის შვილს, მთის მკვრელზე ლაღად აღზრდილს, განვიგრებულს წილად ხელა ბარში სიკვდილი, ბარში დასაფლავება. კაკი, რომელიც მთელი თავისი, სიკოცხლე დიდებულ მყინვარისა და იალბუზის საიდუმლოებით მოცულს მწვერვალს შეტრფოდა და გრძნობა-გონებით ცაში მიიზიდებოდა, კაკი, რომელიც გოლით მთების საიდუმლოდ და ბუნების ყველა ასრის საიდუმლო ენას მისწვდა და მათის რნით ალაპარაკა, აძკერა თავისი გრძნული ჩანგის სიმები, იძულებული შეიქნა ბარად ჩამოშობილიყო და მისთვის აუტანელს პირობებში დაეღია განამწარები სული...

ამაოდ შესთხოვდა, ემუდარებოდა ყველას სულმანთი ვაჟა: — „ნუ მტანჯავთ ამ სულის შემზეთად ბარში, გამიშვით ჩემს ტემბში, იქ ვავიკრებნებიო!... მაგრამ აღსრულდა ქართველი ერის ნება: ვეფხვშაველა სიკოცხლემი ერს ეკუთვნოდა და ამ ერმა თავისი ნებით მიუჩინა მას საუკუნო განსასვენებელი ადგილიც. აკი ქართველმა ერმა დიდებულ აკაკისად არ შეურულო ანდრეძი და სამუდამოდ გამოსალმა იგი მის საყვარელს სხვიტორს...“

რად მისტირის უკან ვეფხვშაველას მთელი საქართველო? რა დაპირება ამ კაცში ჩვენმა ერმა? ვილაკამ სამართლიანად სიტყვა: ვაქს მგონსურმა აღფრთოვანებამ იმ სიმაღლეს მიაღწია, სადაც პოეტია რაღაც საიდუმლოებად, ზეცის მსახურებად იქცევა და თვით პოეტი ზეცის მსახურებად. სწორედ ეს უმწვერვალესი, ზეგაცური აღფრთოვანება იყო იმის მიზეზი, რომ ვეფხვშაველს ნამდვილი ბუნებრივი, უღიდესი ნიჭით მოსილი ხალხური მგონი, დღესანს, თითქმის უკანასკნელ დრომდის ჩვენი საზოგადოებისთვის გაუგებარი და უცნობი დარჩა. ვინ იცის, დიდს ილიას რომ ხმა არ აემაღლებინა და მოღუნებულ ბარისთვის არ ეუწყებინა სიღლიდ ვაქს მგონსურ ნიქისა, იქნება, მას სიკოცხლემში ატკ კომეობინა შესაფერი სახელი და ისე უცნობი და გაუგებარი დამარხულიყო, როგორც დაიბარა თავის დროზე გენიოსი ნიკოლოზ ბარათაშვილი. ილია ქვეყანაზე იყო ის კაკი, რომელმაც იკრძნო და შეითვისა ზეგაცური მისწრაფება ვაქსი და მიუთითა ქართველ ერს მის პოეტიზე, როგორც მაცოცხლებელ ნაკადულზე.

როგორც ბარათაშვილის განწირული სულის კვეთება, მისი თავბრუ დამსხმელი აღმადგენა და ქროლვა ვერ გაიგო თანამედროვე საზოგადოებამ, ისე ვერ გაიგო მან ვეფხვშაველას პოეტის ბუნებრივი, მდიდარი, ლამაზი ფორმა და მისი შინაარსი, მისი განსხვავებული სული, არც გასაკვირია ეს.

ვეფხვშაველა მიუვალ მთების და სიკეთა დიდებულ ბუნების მესაიდუმლე იყო, მის პაერთ სუნთქვად, მის ცხოვრებით სცხოვრობდა; მისი პოეტია ფშვხესურთა საღს, მილიან არსებებს გამოხატავდა, მას უმღეროდა. რა გასაკვირია, რომ ჩვენი დაკნინებული, სულით დაბეჩაყებული ბარის ხალხი გვიან მისწვდა ვაქს თავისებურ ენას, მის სიტყვობებსა და ძლიერებას; გვიან მისწვდა იმას, რომ ამ ნამდვილმა მთის შვილმა თავის პოეტებში გადააბიჯა მარად-სობის საზღვარს. იმ ხალხს, რომლის ლიტერატურასაც ამშვენებს ვაქს პოემები „ვეფხვის მკამელი“, „ბატრიონი“ და კიდევ ბევრი მისი ლირიკური ლექსები, შეუძლია დაინიშნოს დიდი განვითარების უნარი და შემოქმედებითი ნიჭი.

სიღლიდ ვაქსი, როგორც მგონისა უმეტესად გამოიხატება იმაში, რომ ნამდვილი, მგზნებარე ცეცხლით ანთებული მამულიშვილი იყო და თავის სულის კვეთება მან პირველ ყოვლისა სამშობლოს სულის კეთილებს შეუწონა. სამშობლოს ღმერთი ღმერთად ვაქს, მისი ტანჯვით იტანჯებოდა, მას გლოვდა, მას დასტირავდა, ნაღვლიანად მღეროდა: გახუხუხებს ია ამოდს, რთველში ირემი ჰყვირისო, — ეს ჩემი გული ტილი ისევ და ისევ სტირისო! გამიგონია, ტყის პირას ბუ გულსაკლავად სტიროდე; ნეტებ თუ ყველა სხვასაც ჩემებრივ გული სტიკოდეს! ამბობენ, ყველას ბოლო აქვს, ზღვანიც კი დაშრებინაო; —

მაშ, ჩემის გულის დამკრული რატომ არ გასწყდებინაო?... ვაი რომ საქართველო ამერიკიდან ვერ გაიგონებს ძლიერს, გამამხნევებელ, სამართლად მომხმობ ხმას ვაქს გრძნული ჩანგის უღრმოდ დაწყვეტილი სიმებისას. აწ სამუდამოდ დაღუძმდები ჩვენი მშობლიო „ბუმბერაზ მთანი მალანი ცაღამდის აყუდებულნი“, რომელიც ვაქს მშვენიერ ლექსებით ამცნობა დენ ზოლმე ქართველ ხალხს თავის იღუმალ ფიქრთა და ზრახვითა შესახებ სა-ქართველოს მომავალი ბედისა. ბევრი საგულისხმო საიდუმლო ამცნო თავის ხალხს ამ ფორმით და შინაარსით განსხვავებულმა მგონსმა, მაგრამ უფრო მეტი საიდუმლო ჩაიყოლია მან თვის სამარეში. ვერ მოესწრო საბარლო ვაქს სანატრული განთიადს იმ განახლებული ცხოვრებისას, რომელიც მას ასე სწყურროდა.

ვაქს ვერ მოესწრო, მაგრამ იქნება შენ მოესწრო, ქართველო ხალხო, იმ სანატრულს განთიადს და მაშინ ნუ დივიწყებ შენს ვაქს, შენს საყვარელს ვაქს, რომელმაც თავის გრძნულ ჩანგით ზეცასთან დაგაახლოვა.

ბედკრული საქართველო, ნუ თუ შენს ამდენს მსხვერპლს ზეცა არ შეიწყნარებს? ნუ თუ ბნელს ღამეს არ მოჰყვება განთიადი და შემდეგ შინაი დღე?

გლოვ... ტირილი...

კვლავ გლოვა... კვლავ ტირილი... იგლოვებ, იტირებ ბედკრული საქართველოს შვილებო. აფრქვეთ ცხარე ცრემლი —

არ გვაკმაბა ტანჯვა-წვალება ჯერ განმანადგურებელმა ომის ქარტახილმა, სადაც „მრავალი განისვენებენ“, და მერ მეთუ კი შეუბრალებლმა სიკვდილმა. რა-ღა დაგვჩენია მრავალტანჯულ და ძაძებში გახვეულ საქართველოს შვილებს, თუ არა გლოვა... ტირილი?..

ჯერ გამოგვეცალა ხელიდან ჩვენი დამუწყარი აკაკი და ახლა კი ჩვენი ძვირფასი კავშირი ვაქს.

ამხანაგებო! ვინღა დაგვიწეროს „შვილის ნუკრის ნამეზობი“ — სანა მოთხრობანი, ვინღა ჩავივინგროს ჩვენს უმანკო გულში უფრო ქმნილებათა სიბრაულე? რანი ვართ ჩვენ, თუ არა ძაძებში მოსილი არსებანი, რადგან ჩვენი ძვირფასი მთის არწივი ვაქს ალარა გვეყვს. მაშვიგლოვოთ, ვიტროთ ჩვენი ვაქს დაკარგვა, ვეგბ ცრემლებით მივსკეთ ნუგეში ჩვენს დაობლებულ გულს.

შენ კი, დამუწყარი ვაქს! ვიყრი შენს წინაშე მუხს და ვეამბორები შენს ზეგარდმონიჭეს მქონე შუბლს. მშვიდობით, ჩვენო კავშირო!

გრაზა შევანაძე.

მთების ამაყ შვილის ვაჟას ხსოვნას*)

შენ სპეტაკი ხარ, ვით ბრწყინვალე მზის ცხოველყოფილი სხივები და უკვდავი-ვით მრავალტანჯული შენი სამშობლო... „სამშობლო ჩემო! ბღრა არა გაქვს, მუდამ ცრემლში ხარ გამოხვეული, და აპა დღესაც კვლავ დაწვურე შენს ღირსულს შვილს ტანჯული გული“...

აი ამ სიტყვებით მიმართა, ბატონებო, თავის საყვარელ სამშობლოს ჩვენმა მრავალტანჯულმა მგონსმა იროდიონ ევლოვილმა, როცა ამ ორიოდ წლის წინათ სამშობლო მხარემ დაკარგა თავისი ღირსეული შვილი, დაჩაგრულ ერებისა და მშრომელი ხალხის მღვდარი და შეუპოვარი დამცველი არჩილ ჯორჯაძე...

დღესაც, როცა ასეთი დიდა ვაქსა და გვატყდა თავზე სწორეთ ამ სიტყვებითვე უნდა მივმართოთ ჩვენს მრავალტანჯულ სამშობლოს, მარად მგლოვიარესა და მარად შავი ძაძებით შემოსილს...

თითქოს საკმარისი არ იყოს, რომ ისედაც მცირე რიცხოვანი პატარა საქართველო ათი-ათასობით მსხვერპლათ სწირავს თავის ენერგიით, სიკოცხლითა და ძალღონით სახე შვილებს თანამედროვე ვაქს ომის შავად გადაშლილ ბრძოლის მოედანზე; თითქოს საკმარისი არ იყოს, რომ ამ ექვსი თვის განმავლობაში მიწის გატრებულ კალთებს ამოვადვარეთ მრავალი ჩვენი სხსხელი მწერლები და მოღვაწე-*) ეს სიტყვა წაითხა ავტორმა 2 აგვისტოს საქრებულ ტაძარში, ვაქს პანაშვილს შემდეგ, ქუთაისში მყოფ სტუდენტთა სახლში.

ბი... მუხთაღმა ბედმა კვლავ შავი ძაძებით შემოსა ჩვენი მშობელი დედა; კვლავ მწუხარების ღრუბელი დაღადავა ჩვენი ცხოვრების ისედაც პირველყოფილ თვალ-ცრემლიან ზეცას. ცხოველყოფილი კვლავ ცრემლები და ვეფხვ... ალარა გვეყვს ჩვენი მთების ამაყი და შეუპოვარი არწივი ვაქს-გვეყვლა... ალარა გვეყვს ის, რომელმაც ღრმით შეიკნო მშობელი ერის ტანჯვა-ტკივილები, ეზიარა ხალხის სულს და თავისი ნაფიქრ-განცდილი წარმატებულად გავაღვიშალო თვალ წინ...

მოგვიკვდა დიდი მგონანი... სამუდამოთ დაღუძმდა მაღალი აზრებით აღსავსე გონება და სპეტაკი გრძნობებით გარმოცული გული შეუღარებელი შემოქმედისა... ვაქსა სიკვდილმა ხელიდან გამოგვაცალა ერთი დიდი მებრძოლი გვირგვინი, რომელსაც მაღლა ეჭირა ეროვნულ თვითშემცნების სხივებ-გამოილი დროშა და შეუღარებელი სიმაშაყთა მიუძღლია და ბუნებრივ ხალხს მომავალ ბრწყინვალე ცხოვრებისაკენ...

დღეს, როცა მთელი საქართველო მგლოვიარე და შავი ძაძებით არის შემოსილი შეუწყნარებელი და მოუხერხებელი ვიქას მხატვრული შემოქმედების სრული დახასიათება, მისი დღესწილი და შრომის სრული ვათვალისწინება; მიუხედავად ამისა, ჩვენ მიანიც ბედვად ორიოდ სიტყვით თვალი გადავავლოთ ვაქს შემოქმედებს, ვავიგოთ მისი მხატვრული ბუნების სული და გული...

ქართ. აზროვნების მეკლავარი გვერდს ვერ აუხვევს იმ ისტორიულ მომენტს, როდესაც სამწერლო ასპარეზზე გამოაშუქა ვაქს სხივ-მოსილმა პიროვნებამ... ეს ის მომენტი იყო, როდესაც ჩვენი ერის ცხოვრებაში განდა ახალი ლიტერატურული ჯგუფი, თუ მიმართულება, რომლის იდეა და მიზანი მშრომელი ხალხი იყო; ხალხთან დაახლოვება, მათი მწუხარების, მათი მოთხოვნილებების გაგება და შეთვისება...

ამ მიმართულების მთავარი მუხლი, მამოძრავებელი სტიმული შესანიშნავათ გამოსთქვა ორიოდ სიტყვით ჩვენი ლიტერატურის სიამაყე სანდრო ყაზბეგმა თავის „ნამწყმსართის მოგონებას“-ში (იხ. ა. ყაზბეგი გვ. 727). „მე მიწლიდა მენახა ხალხი, მსურდა გამეგო იმათი სურვილი, მეცხოვრა იმათი ცხოვრებით, ჩემ თავზედ გამომეცადა ის მოთხოვნილება და ვაქირვება, რომელიც უკან სდევს მუშა ხალხს“. აი ამ საერთო გეგმების ტალღამ ჩაითარია ვეფხვ თავის მორგეში; ისიც მიუვალ მთების მშრომელ ხალხში შეიქრა, მთოვრა-ცხოვრებას დაუახლოვდა; მასისა, — მშრომელი დემოკრატიის ტკივილებსა და ტანჯვას ათხოვა თავისი გულის ყური; მთი გულის სიღრმიდან აღმოხეთქილი კენესა თავის ფანტურის მგრძნებარე სიმებს ჩააქსოვა და ამით მთელ ერს აგრძნობინა ხალხის ტანჯვა, მათი მისწრაფება და გულის ნადები... მშრომელი ხალხის გულის სიღრმიდან ამოღებული მშვენიერი მარგალიტები მთელ ერს შესთავაზა ათასფრთხი გამშვენიერებული და გლომა-ზებული...

მაგრამ ვაქს, უზირველეს ყოვლისა, ერის მგონანი... იგი ეროვნულ ჰანგზე აყენებს თავის ფანტურის მომხიბლავ სიმებს... მისი გული ერის წყლულით არის გაწყლული; მისი მიზანი მშობელი ერის — კეკლუტ საქართველოს ყოველმხრივი აყვავება და განახლებება; იგი ერის სულიერ აყვავებასა და გამშვენიერებას შეტრფის და შეღაღადებს...

ქართველი ერის თავზე მრავალ საუკუნოების მრისხანე ქარტახილმა ვაქსიარა და მისი მუდრო — ეროვნული ცხოვრება შეარყია... მუხთაღ ისტორის ქარიშხლიან ტორაში დავანდა და დაბეჩავდა ქართველი ერი...

„მე-XIX-ე საუკ. პირველ ნახევარში უკვე დასრულდა დემოკრატიზაცია ეროვნული ცხოვრებისა“ (არ. ჯ—ქ) და ერი უფსკრულის საშინელ კიდეს მიაღდა, საიდანაც ის უნდა გადაჩეხილიყო არყოფნის სამეფოში...

ვაქს მთელი თავისი მძლავრი მგონსური ბუნებით იგრძნო მშობელი ერის შემარწყუნებელი მდგომარეობა... მან მედგრაით შეისხა არწივისებური ფრთები და ამაყთა გადმოსახა მტერს მაღალი მთიანეთი: „ვერ მივსკემ მტერსა მამულსა საჯიჯანად, დასაშინად“-ო... ვაქს გოდებს „ღარდველუ ოჯახის“ შესახებ, კვენსით დასტირის მშობელი ერის „უბედო ბედს“ და გულის სიღრმიდან აღმოხეთქილ ცრემლებით რწყავს „გადამქეჩარ ბაღის“ გაპარტახებულ მდამოებს... ამგვართ პატრიოტულმა გრძნობამ, ნახმა და მო-

*) თავი 22, სტრ. 9-18.

შეიბრებოდა ტრეფიანო მამბოლი ერისადმი
მეტად ღირსი და ფართო ადგილი დაიჭი-
რა ვაჟის მხატვრული შემოქმედებაში...

ვიღობათ მის ნორჩ საფლავის წინა
შე...
შენ კი, განისვენე ტუჩილათ დიდებუ-
ლო მოძღვარო...

1 აგვისტო 1915 წ.

ს ი ტ ე ვ ა

ვაჟა-ფშაველას გარდაცვალების
გამო.

თქმული 2 მარაშახტის ქუთაისის საგრა-
ულო ტაძარში.

წარსულზე ფიქრი მაწუხებს, აწმულო
არა ბუჩია რა და მომავლის ფიქრებიც
არაფინ გამიზიარა...

ასე მოსთქვამდა, ასე შესტიროდა ცას
და ქვეყანას სამშობლო ქვეყნის ბედის
შესახებ ის, ვისაც დღეს მშობელი ერთ
თავს დაქვითვას, ვისაც დღეს ქარ
თველი ხალხი თავს დასტირის და უკა-
ნასკნელიათ ესალმება...

ვაჟას აწუხებდა სამშობლოს წარსული
დიდების დაკარგვა, შიშს გვრიდა მისი
დღევანდელი მდგომარეობა, მოსვენებას
არ აძლევდენ, აღდგომის მომავლის
შესახებ უიმედო ფიქრები...

ასეთი იყო ამ ერთ საუკუნის განმავ-
ლობაში ჩვენი საზოგადო მოღვაწეთა
სულიერი ტანჯვა, სულიერი მდგომარე-
ობა!

ჯერ კიდევ წარსული საუკუნის დასა-
წყისში ამავე სევდით გამსჭვალული ჩვე-
ნი დიდებული მგოსანი ნიკოლოზ ბარა-
თაშვილი, „უჯბო-უჯვლოთ“, მტროლავ
მერანზე მჯდომი, თავგამოდებით ებრ-
ძვის ქართველი ერის ბედის უკუღმა
ტრიპლს, მაგრამ ამოად! „არსაიდან ხმა
არისთ ძახილი“!

და მარტოდ, მარტო, ობლად შექნი-
ლი ისე მოკვდა, რომ ფიქრები ფიქრე-
ბათვე შეთენილნი თან ჩაიყოლა საფლავ-
ში. მხოლოდ მესამოცე წლებში ისმის
პასუხი „არ მომკვდნარ, მხოლოდ სძინავს,
გაიღვიძებს და აღსდგება“-ო.

არ გასულა ამის შემდეგ ბევრი ხანი
და ვაჟს „შეთის წყარო“-ც საშინელ სი-
ზმარს ნახულვას: ვითომც ის გვალვისა-
გან დაშრაილიყო, თანაც მიწამ პირი
უყო და უნდა უუყრულში დაღუპული-
ყო, გამოიღვიძა და შიშის კანკალია აიტა-
ნა. ამ დროს ირევი მიდის და მის ანკა-
რა წყალს დაფუფათ, დალია და გაძღა.

მაშინ კი გულდამწვრდებულმა სთქვა:
„არ ვარ გამშრალი არაო! მართლაც,
არ გამშრალა და არც დაიშრიტება ჯერ
ქართველი ერის სიცოცხლე!“

არ გამშრალა და არც დაიშრიტება ქარ-
თველის სისხლი, მიწაშეთის დანიშნუ-
ლებას, თავის მიზანს არ მიადევებს.

ჯერ იმდენათ არ გატეხილა ქართვე-
ლის გული, რომ ვერ შესძლოს ბედზე
ცხოვრებასთან ბრძოლა.

ის კიდევ შესძლებს წარსულის მომა-
ვლთან გადაბრა-გადაჯიქვას, კიდევ შეს-
ძლებს თავის მომავლის ბედის გაქედას
კიდევ დაეწივება საქართველოს მომავალ
ანკა ცხოვრებას.

ამის უტყუარ ნიშნებს კიდევ ვხედავთ
დღეს ჩვენს ცხოვრებაში!

ქართველი უკვე შეუდგა თვით-მოქმე-
დების განახლებას.

დღეს ქართველობა, თუ ღიბნში არ,
ტირში მინც ერთათ, შეთანხმებულათ
მოქმედობს იმ ვიწრო ფარგალში, რომ
მელოშია ის მოპყვდეულა დღეს.

ის უკვე ამის უნარს იჩენს:
გაიხსენეთ დამწუხრ მოძქათა შესახებ
ერთსულივანი ზრუნვა, წყალდიდობის-
გან დაზარალებულ მოძქათაში თანაგრ-
ძნობა და ხელის გაწეობა, ომისაგან და-
ზარალებულ მოძქე აქარების დახმარება,
სპარსეთსა და ოსმალეთში გადახვეწილ
ქართველთა საშველათ ხელის გაწევა, ქარ-
თველთ: მართლმადიდებელთა, კათოლიკე-
თა, გრიგორიანთ, მამულანთ და ებრა-
ელთა გარსშემოკრება, გაერთიანება, შე-
კავშირება, ჩვენ ვეკატათა მამა-პაპური
მამაცობა ბრძოლის ველზე, ჩვენი კო-
ლეტიური მუშაობა, კულტურული სა-
ქმიანობა ამ ბოლო დროს, გაიხსენეთ
ყველაქცენი და ღარწუნდებით, რომ ვა-
ჟას „შეთის წყარო“ არ დაშრაილა არა,
არა!!

მაგრამ თვით ვაჟა კი გაწრა, თვით

ვაჟა დასტეხა, ვით სუსხსაგან დაშრალი
ძვირფასი სურნელოვანი ყვავილო.

მართალია ის დასტეხა, მაგრამ მისგან
მოგვიჩიო ღვთაური მადლი, მისგან
შეჩენილი სურნელები კი უკვდავია, ვით
საქართველო.

მის უკვდავ ფესვებზე დღეს ამოღან
სხვა ახალი მისივე მოდგმის ყვავილები
და მის სამშობლო ქვეყანას გულის და-
მაამებელ და ყნოსვის დამატკბობელ სურ-
ნელებას არ მოაკლებენ.

სამწუხარაა მხოლოდ, რომ ის მოკვდა
მაშინ, როცა თვითონ ქართველმა ერმა
გაუზიარა მას იმედიანი მომავლის არა
მარტო ფიქრები, არამედ საქენიც.

მით უფრო მწარე იყო მისთვის სიკ-
ვდილი და იმდენათ მწარე, რომ სიკვდი-
ლის დროსაც კი გულხელი ვერვის დაუ
კრფინებია და ვერც თვალები დაუხუ-
ჭვინებია მისთვის.

კიდევ უნდაა ჩვენთან ყოფნა, ჩვენ-
თან საქმიანობა და ნასაქით დატკობა!
მაგრამ უღმობელმა სიკვდილმა თავისი
გატანა და ჩვენმა ბუებრანმა ბუნება-
სამშობლომ ის გულში ჩაიხუტა, მისი
უკვდავა სული ქართველის სულს დაეკა-
ნა დღეს. მისი უფროსი სიკვდილისაგან
„ცხვენ დაეპარალან ვარსკვლავნი,
პირი ემანქვის მივარესა,
მთანი თავ-ჩაქნიანენი,
ფიქრს მისცემიან მწარესა“.

დაქ. ვ. დოლაბერიძე.

ვაჟას დასკვნის დღეს.

გალათის მონასტარში.

კვირას. 2 აგვისტოს გელათის მონას-
ტარში, დიდძალ საზოგადოების თანა
დასწრებით, წირვის შემდეგ მონასტრის
ძმათ გადაიხდეს დაეუწყარ მკონის
ვაჟა-ფშაველას სულის მოსახერხებლად პა-
ნაშვილი. პანაშვილის წინ სიტყვა წარმო-
სთქვა დეკანოზმა ნ. თაღაქციანმა, რომე-
ლიც სიტყვებში უმეტესად განვიხილავთ
უძღვანა დიდებულ მგოსნის ნიქს და მო
ღვაწეობას მხურვალი გრძნობა მადლიერ
ქართველ ერისა, რომლის გულშიც გან-
სვენებულმა ვაჟამ ილია და აკაკისთან
ერთად დაიდგა წარსული—შუქუდელი
ხელთუქმელი ძეგლი.

„მგოსნი ვაჟას დასაფლავებას ვცდარ
დავესწარი თფილისში, —სთქვა, მამა თა-
დაქციანმა, —მაგრამ წილად მხედა თქვენ-
თან ერთად, ღირსნო მამანო, აღვად-
ღინო ზეციერ მამისადმი ღმობიერი ლო-
ცვა მისს სულის საზად და განსასვენებ-
ლად ქართველი ერის ამ დიდებულ სიწ-
მინდე-საგანში! აქ უხალავად თავს დაჯ-
ტრილებენ სულნი წილათა მეფეთა და-
ვით აღმაშენებლისა და თამარისა! მათთან
ერთად იზიარებენ დღევანდელ ჩვენსწუ-
ხარება—ვაჟას ბეგრი და ბეგნი სული-
ერნი მამანი და მოძღვარნი ჩვენნი, რომ-
ელთაც კეთილად იღაწეს ჩვენთვის და
აღესრულენ აქ! დედობრავ მზრუნველო-
ბით გადმოგვცქირის აქედან დედა ღუთისა
ხახულისა ღვთის მშობლის ხატში განსა-
ხიერებული!

შევედროთ ყველა ამათ, საყვარელნო,
რათა მათთა ობითა გვაკამოს ზეცათა
მეუფემ ეს ამოღნა პირი და მწუხარება!
ზელი-ზელი გადაგვილო ჩვენი პატარა
ქვეყნის გულწრფელი ხელმძღვანელებნი,
მოდღვარ—მასწავლებლებნი, ეროვნულ სუ-
ლის განმტკიცებლებნი და სასიკეთო გზის
მარბიებლებნი. ერთ-ერთი ასეთთაგანი იყო
ვაჟა, რომლის უსულოდ ქმნულ გემასაც
მიიღებს დღეს შავი მიწის გაუძღვარე
გული.

ესეც არ გვაქმარა განგებამ და ქირა-
ხული საქართველო უმადლოთა მოე-
ლიო ომის ქრტეხლშია დღეს გახე-
ული ჩვენი იმედი, ჩვენი საუკეთესო
ახალ-ზაობა-ვაქცობა ქართველურ შეუ-
პოვრებით იბრძვის შირეულ თუ მან-
ლობელ ორის ასპარეზეზე. ბევრმა მთ-
განმა უკვე სახელოვანად დასდვა თავი
განაწამებ სამშობლოს უკეთეს მომავლის
მოლოდინში. ბევრი ოჯახია დღეს ჩვენში
პტირებული, ბევრის ცოლ—შვილია დღეს
ჩვენში დაობლებულ—გატილებული!
კენსა განისმის ტურფა საქართველოს კი-
ლით—კიდემდე!

ამ კენსა—ვაგებას ზედ დავრთო ვაჟას
უღროდ გარდაცვალებაც და დღეს გულ-
ჩათუქული საქართველო ორ მავად მგლო-
ვიარვა.

შეუერთდეთ ამ გლოვას ჩვენც, განვი-
ზიაროთ ჩვენი ერს და ქვეყნის ტკივი-
ლები, ვიცნოთ ეს ტკივილება, მა-
ლაბო—წამლად და მტღედ დაველოთ
მათ...

ამას მოითხოვს ჩვენგან ვაჟა! ამას ვაგა-
წავლიდა ჩვენ ის, ამას ავღერებდა მთის
არწივი თვის გრძნეულ ჩანგზე! ..
ვისმნოთ ამ ჩანგის ჩივილი და გულის
ხმა ვყოთ ის...

დაბა-სოფელი.

რაჭა. დაურულებელმა ომიანობამ და
მუშა ხელის სიმცირომ ხალხი დიდს სა-
გონებელში ჩაავლო. განუწყვეტილი წვი-
მების გამო ყანა-ვენახები ნაკლებ იმედს
იძლევიან ქირახალის მოცემად. პე-
რის გამოსავალი ნაკლებია, ვენახებიც
დღითი დღე სუსტდება. შიშია მინის სიძ-
ვირით და ხშირი წვიმების გამო ბევრგან
ვენახები სულ უფალოთ არის დაჩენი-
ლი, რითაც სრულებით ყურძენი არ ას-
ხია. ერთჯერ ნაწამლ ვენახებს ძლიერ
ცოტა ასხია და ისიც თხელ მარცვლიანი
მტვერები ყველა ამ გვარ უიმედობასთან
ომიანობითა და სიშილის მოლოდინით
ყველანი დაბეჩავებული არიან.

ბევრ სოფელს უგზოა აწუხებს, ნი-
ღვრებისაგან დაზარალებული გზები, მიტო-
ვებული ხიდები და მოგირები უუყრად-
ლებით განისვენებენ; არა თუ სოფლები,
დ. ონის ხილი მდ. რიონზე რამდენიმე
თვე გადის, რომ დაკეტილია, მხოლოდ
ქვეით კაცს შეუძლია გასვლა-გამოსვლა
და ისიც დიდის სიფრთხილით.

ბუგეულის ხილი, მდ. რიონზე, სადაც
რამდენიმე სოფელს აქვს მიმოსვლა სრუ-
ლებითაც არაფის ახსოვს, თუმცა ბორა-
ნი გააკითხეს კერძო პარემბი, მაგრამ ხალ-
ხი უღვთოთ იტყუება, თითო აღმაინის
გაყვან გამოყვანა ორი შაური ღირს.

აქაური ქურდ ბაყციების თავგასულობა
უკვე იყო აღნიშნული გახეტების ფურც-
ლებზე, მაგრამ მგლის თავზე ხსნარების
კითხვა გამოიღდა. დღეს ზოგიერთი ნაძ-
რალი მტეს აშარა ავაჯიკობასაც კი
სჩადის.

26 მკათაძვის ბარის საზოგადოების
მამსახლისს ლ. დოთუქეს, რომელსაც
სოფლის სამართველოში მიჰქონდა 2000
მანთამდე ფული, ომში დაწვეულ ჯარის
კაცების კოლშეილზე დასარიგებლათ,
დღისით სოფ. მუხლში დახვედრილი ორი
პირაბვეული ავაჯიკი, თოფები დაუბლიათ,
ორგან, ყელში და ბეჭში მძიმეთ დაუქ-
რითა, ფულიც გაუტანით და იქვე

წვირილ ტყეში მიმალულნი, დამსწრე
ორ დღეაცაქს შიშით გული წასვლი და
ორივე უგრძობლათ დაქრული. მამსა-
ლის ონის საფათყოფნიანი მხოთხესს-
და, იმედია, გადარჩეს წიკრილი ნაკვე-
სავი შეიბურეს აღვილობრივი მცხოვრებნი
ორი კაცი.

30 მკათაძვის ქუთაისის მეორე რაი-
ონის სახალხო სასწავლებლების ინსპეკ-
ტორმა ბ. ბრუსილოვსკიმ იჩახულა წე-
სის ორ-კლასიანი სასწავლებლის შენობა,
და გამოსქვა აზრი ოთხ კლასიანათ გა-
დაკეთებისა.

რადგანაც ამ ჟამად, რაჭაში, ყოფილია
გადაწყვეტილი ორი ამასთანავე სასწავ-
ლებლების დაარსება, ამიტომ ხვანქარის
საზოგადოების სასწავლებლის მზრუნვე-
ლობის წევრმა ა. ლ. სხხოვა ბ. ინსპექ-
ტორს, რათა მიიღოს მხედველობაში
ხვანქარის ორ-კლასიანი სასწავლებლის
გაფართოებაც, რომლის შენობაც მოკლე
ხანში დაიწყება. მოხონებულმა თან დაა-
მატა: თუ ჩვენი თხოვნა იქნება შეწყინა-
რებული, შესაფერ შენობას ავაგებთო.

ამ უჯანსაღების თხოვნა მით უფრო
საყურადღებოა, რომ ის ადგილი, სადაც
სასწავლებელი უნდა იქნეს, წარმოადგენს
მშვენიერ შემადგენელ გორაკს, სამზე-
დრო გზა ტყეცილის პირათ; შემოკლილია:
წყლოთ, შავრითა და მასთანავე გარშემო
სოფლებით.

ეს ადგილი დირექციისაგან მოწონებუ-
ლია და, იმედია, დღესაც დაკვირვებითი
ყურადღების ღირსათ იქნება.

რაჭველი დარაჯი.

თქვენი გრძნობა ანაჟი, თ-ლო ვლა-
დიმბი ანაჟი და მძნ ნიშარაჟი

31 ივლისს, სხუების თანდასწრებით სრუ-
ლოდ დაუმსხურებელი თქვენ ქუხრი ღანს-
და—გისუბით მამსარყო. შესაძლებელია
თქვენსთანავე შემეწარს ეს არავად მიხსნეს,
მაგრამ შე მტარს კანს თავი შეურადგეთიდად
მიმანწა, ამისათვის გოყვით საქდაატარო
სასმარადამი, ან წალოთ თქვენი მარკა-
ტი სიტყვები უკან, ბოდაშის მხსდით ან
დამიტკივით, რომ შე მატარსეკეი ვარ
ამ თქვენი წარმოსროდელი სიტყვებისა. ვა-
დას აქვთეფთ სამ დღეს.
მტკიცისეციბით ანტონ კაციას ძე ქდენტა.

რედ.გამომც. ი. თ. ცინცაჟი

ძმათა ყორყოლაძეების მკლასიანი

(ქუთაისი, მიხეილის ქუჩა, საკუთარი სახლი)

ვიღვარს დიდგალი

საზნის გასაგებებელი „სოფა“

აქვე იყიდება უფველგვარი ბაკალიური საქონელი. ფესები
ყველასვე ზომიერთა რეკორც წვრალათ, აგრეთვე ნარდათ.

თ. მთავრივილის და ანბ.

წიგნისა და საქანელოარო მალაზიას აპა 1915/16 სასწავლო
წლ. დამზადებული აპაჟი ჟოვალანარი

ქართული და რუსული სახელმწიფოებანი, წიგნები,

გოგორავილი ატლასები და კარტები და აგრეთვე საკანცელარიო ნივ-
თები: რეველები, კალმები, კარანაშები, კალმის ტარები, საწერი და
ფოტის ქაღალდი და სხვა მრავალი საქარო საკანცელარიო ნივთები.
აქვე იყიდება სამწაჟილო და სახალხო წიგნები, ყველა ახალი
ქართული და რუსული დაბარაბრული ნაწარმოები და სხვ.

საფორხისი (სამრია ვოფში) ბიჭულის რკინის გ. ზობილი.

სამკურნალო აბანი

3. ვ. მობოლაჟის

ვაწუჭებთ პატივცემულ საზოგადოებას, რომ 1 მაისიდან ბანი-
სნა სწარმოვნი, ეს წყალი როგორც გამოკვლეულია, კურნავს
მრავალ სხვა და სხვა ავთიყოფობისგან და უმეტესათ კი:
ქარების (რევმატიზმის), თვის, კუჭის ტვილისაგან, ნერვე-
ბის სისუსტისაგან, ჩაყოლილი ციებისაგან (მალარიისაგან) და
აგრეთვე ძალ ღონეს მატებს სუსტ აღმობინებს. წყალი მიიღება
ცივი და თფილიც. ხენებული აბანი არის საღვრიდან და
შორებული 100 საყენით, იქვე სუფთა ბანები. ხელმისაწ-
დომ ფასებში. აბანი მუღვიგ მუშაობს. საწოვებუც ყველათე-
რი იზოგება. მატარებელი გადის ილია და შედღებუ.